

**KANSALLINEN RAPORTTI
EUROOPPALAISESTA KIELTEN OPETUKSEN
LAATULEIMASTA SUOMESSA**

FINLAND

TEKIJÄ:

Kati Valtonen

Omnia, Finland

kati.valtonen@omnia.fi

Käännös:

Minerva Nora

SISÄLLYS

1 Johdanto	S. 4
2 Eurooppalainen kielten opetuksen laatuleima Suomessa	S. 4
3 Laatuleima-kampanjat	S. 5
4 Painopisteet	S. 6
5 Kielten opetuksen eurooppalaisen laatuleiman myöntäminen	S. 7
6 Suomen NELLIP-työryhmän suorittama arviointi	S. 9
7 NELLIP- työryhmän arvio eurooppalaisen laatuleiman vaikutuksesta ja hyödyntämisestä	S. 10
8 Parhaat käytännöt	S. 11
9 Suositukset	S. 12
10 Loppupäätelmät	S. 12
11 Kiitokset	S. 13

KANSALLINEN RAPORTTI

EUROOPPALAISEN KIELTEN OPETUKSEN LAATULEIMAN TOTEUTUKSESTA SUOMESSA

1 Johdanto

Tämän raportin tarkoitus on tarjota tietoa kielten opetuksen eurooppalaisesta laatuleimasta Suomessa sekä esitellä laatuleiman eurooppalainen kehys.

Ensimmäinen eurooppalainen kielten opetuksen laatuleima kielihankkeesta jaettiin 1998. Androulla Vasilioin (koulutus-, kulttuuri-, monikielisyys- ja nuorisoasioista vastaavan EU-komissaarin) mukaan *laatuleiman tavoitteet ovat joka vuosi kunnianhimoisempia. Laatuleima käsittää nyt kaikki koulutuksen tasot, pyrkii esittelemään ja palkitsemaan innovatiivisia hankkeita kielten opetuksen ja oppimisen osalta kaikissa koulutuksen vaiheissa, toimii kannustimena alan hankkeiden tulosten hyödyntämiseksi ja levittämiseksi, sekä edistää yleistä kiinnostusta kielitaidon parantamiseen. Laatuleiman yhä kunnianhimoisemmat tavoitteet ovat siis täydellisesti linjassa monikielisuuden kasvavan tärkeyden kanssa* (esipuhe julkaisussa *European language label - empowering people*, Limassol, 26-28.9.2012).

Tämä raportti keskittyy Suomen kansallisen viranomaistahon (opetushallitus) toimiin kielten opetuksen eurooppalaisen laatuleiman osalta sekä sen saaneisiin suomalaisiin hankkeisiin. Euroopan komission vuosittaiset suositukset asettavat pääteemat kielten opetukselle ja oppimiselle.

2 Eurooppalainen kielten opetuksen laatuleima Suomessa

Kansalliset tahot ovat jakaneet eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleimoja eri teemojen puitteissa jo vuodesta 1999.

Laatuleima-prosessia koordinoi Euroopan komissio, mutta jäsenmaat hallinnoivat tunnustuksen jakamista ja kansalliset valintalautakunnat päättävät yksityiskohdista. Palkinnon yleiset kriteerit päätetään Euroopan unionin tasolla, mutta jäsenmaat voivat lisäksi huomioida omat painopisteensä.

Suomessa opetushallitus valvoo laatuleiman soveltamista sekä erityistoimien kehittämistä yleisten EU-strategioiden mukaisesti. Opetushallitus valitsee vuosittain hakemusten perusteella kansallisista hankkeista ne, joille myönnetään eurooppalainen laatuleima, sekä ne, jotka saavat erikoismaininnan. Vuoden kieltenopettaja ja kieltenopiskelija palkitaan myös vuosittain samassa tapahtumassa.

Opetushallitus on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen keskusvirasto. Opetushallitus vastaa esi- ja perusopetuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen sekä aikuiskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen kehittämisestä.

Opetushallitus vastaa esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen kansallisesta opetussuunnitelmasta ja ammatillisten tutkintojen ja näyttötutkintojen perusteista. Opetushallitus myös koordinoi vuosittaista laatuleima-prosessia eri koulutustasoilla Suomessa.

Opetushallitukselle eurooppalaisen laatuleiman puitteissa kuuluvat tehtävät:

- Laatuleiman tarjoamista mahdollisuuksista ja kokemuksista tiedottaminen
- Hakuprosessin organisoiminen ja tiedotus

- Ehdokkaiden valitseminen ja palkitseminen
- Palkintoseremonian järjestäminen
- Laatuleiman saaneiden hankkeiden kanssa tehtävä yhteistyö ja niiden arvostuksen lisääminen (käyttämällä mm. uutiskirjeitä ja julkaisuja; edistämällä palkittujen hankkeiden kansallista ja kansainvälistä näkyvyyttä, kehittämällä hanketietokantoja sekä erilaisia laatuleimaan liittyviä kanavia, esim. internetsivut)

Vuonna 2011 Euroopan komission suositus kaikille jäsenmaille yhteisistä laatuleiman teemoista oli kielenoppiminen yhteisössä sekä kielenoppiminen työpaikalla. Näiden painopisteiden lisäksi kansallisena tavoitteena Suomessa oli kieliohjelman monipuolistaminen.

3 Laatuleima-kampanjat

3.1 Tiedotus

Yllä mainittujen tehtävien lisäksi opetushallitus vastaa kielten opetuksen laatuleiman tarjoaman tiedon jakamisesta, edistämisestä ja levittämisestä. Tähän käytetään useita eri menetelmiä:

- Prosessia koskevan tiedon levittämiseen tähtäävät uutiskirjeet ja sähköpostit
- Tiedotus eurooppalaisesta laatuleimasta erinäisten yhteisöjen ja kanavien kautta (esim. <http://kieltenopetverkossa.ning.com/>)
- Palkittuja hankkeita ja henkilöitä (vuoden kielenopettaja ja kielenopiskelija) esittelevien lehdistötiedotteiden julkaiseminen (esim. <http://www.oph.fi/lehdistotiedotteet/2011/053>)
- Vuosittaisen palkintoseremonian järjestäminen, jossa voittajat esitellään ja palkitaan
- Voittajahankkeiden kuvausten sekä tekijöiden yhteystietojen julkaiseminen Euroopan komission tietokannassa (<http://ec.europa.eu/education/language/label/index.cfm>)
- Hankkeiden tukeminen näkyvyyden lisäämiseksi ja hankkeiden tuloksista tiedottamisen tehostamiseksi

Palkintoseremonia Helsingissä 24.11.2011

3.2 Ehdokashaku

Opetushallitus käynnistää eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleiman ehdokashaun vuosittain. Kaikki haun piiriin kuuluvat koulutussektorit ovat mukana. Hakemuksen jättämisen takaraja on yleensä huhtitoukokuussa. Hakutiedote tarjoaa tietoa laatuleiman tavoitteista, vuosittaisista eurooppalaisista ja kansallisista painopisteistä, hakuprosessista sekä opastaa hakulomakkeen täyttämässä. Hakutiedotteen liitteenä toimitetaan opetushallituksen laatima hakulomake.

Opetushallituksen ammattilaisista koostuva valitsijaraati valitsee laatuleiman saavat hankkeet sekä vuoden kielenopettajan ja kielenopiskelijan.

Laatuleiman hausta tiedotetaan yleensä seuraavia kanavia hyödyntäen:

- Sähköpostilistat
- Tiedotteet koulutuslaitoksille ja kouluille
- Opettajien liitot ja tiedotuskanavat
- Opetushallituksen nettisivut

Euroopan komission esittämät painopisteet ajalle 2010-11 olivat *kielenoppiminen yhteisössä* sekä *kielet työelämässä*.

3.4 Palkintoseremonia

Opetushallitus vastaa laatuleiman palkintoseremoniasta. Se järjestetään vuosittain Helsingissä vuoden lopussa. Voittajat sekä laatuleiman saavat hankkeet julkaistaan seremoniassa, jolloin tekijöillä on myös mahdollisuus esitellä projektinsa ja sen innovatiiviset lähestymistavat ja saavutetu tulokset. Tapahtuma tarjoaa myös tilaisuuden projektitiimeille, opettajille ja opiskelijoille verkostoitumiseen. Voittajat usein kirjoittavat lyhyen artikkelin koulunsa lehteen tai esim. ammattijulkaisuun.

4 Painopisteet

Euroopan komissio esittää vuosittaiset painopisteet kielten opetuksen laatuleimalle. Vuosittaiset painotukset pyrkivät tunnistamaan toimia jotka tarkkuutensa ja tulostensa ansiosta selvästi parantavat ja edistävät kielten opettamista ja oppimista poliittisessa ja strategisessa kehityksessä.

Euroopan komission määrittämät painotukset kaudelle 2012-2013 ovat:

- Kieltenoppiminen ja uudet teknologiat
- Monikielinen luokkahuone

Ensimmäiseen painopisteeseen liittyen, *"teknologia vaikuttaa moniin elämämme alueisiin, kieltenoppiminen mukaan luettuna: tietokone- ja/tai teknologia-avusteinen kieltenoppiminen ja kokeileminen, sulautuva oppiminen sekä virtuaali- ja etäopiskelu ovat nykyään erittäin hyödyllisiä vieraiden kielten tehokkaan oppimisen ja opettamisen välineitä. Sosiaalisen median kehitys ja opetuksellinen käyttö myös kasvattavat monikielistä kanssakäymistä sekä osallistumista yli rajojen. Sosiaalinen media on myös keino olla vuorovaikutuksessa ja oppia vieraita kieliä.*

Innovaatiivisen oppimis-/opetusjärjestelmän tulisi yhdistää perinteisen luokkahuonetyöskentelyn inspiraatio- ja motivaatiopuoli verkko- tai etäopiskelun joustavuuden kanssa. Näin luotaisiin kursseja jotka ovat helposti saavutettavissa ja motivoivia nykyajan opiskelijoille, jotka kehittävät omatoimisuuttaan, kommunikoivat tietokoneen välityksellä näytön toisella puolella olevan opettajan kanssa ja pitävät hauskaa samalla kun oppivat vieraita kieliä¹.

Monikielisiin luokkahuoneisiin liittyen, *"monikieliset luokkahuoneet ovat yleistyneet jatkuvasti. Nämä luokat koostuvat oppilaista, jotka tulevat eri maista eivätkä jaa keskenään yhteistä äidinkieltä. Opiskelijoilla on laaja valikoima kieliä ensimmäisenä kielenä ja heidän käytöksensä ja kulttuurinsa voivat olla hyvin erilaisia: tästä voi koitua ongelmia, mutta sitä voidaan käyttää myös vertailun ja keskustelun pohjana. Tässä piilee opettajien haaste: heidän tulee mukauttaa opetustekniikkansa tämä moninaisuus huomioiden ja sitä kunnioittaen, mutta silti keskittyä päätehtäväänsä, joka on tarjota oppijoille parhaat mahdolliset kommunikaatio- ja kieliopilliset taidot kohdekieleessä².*

¹ Euroopan komissio (2011), European Label awarded to innovative projects in language teaching and learning
² Ibi

Suomen vuodelle 2012 asetettu erikoispainopiste oli kieliohjelman monipuolistaminen. Valintakriteerien tavoitteena oli löytää oppilaitoksia, jotka ovat kehittäneet toimivia ja innovatiivisia tapoja vaikuttaa kielitarjontaan sekä varhaiseen kielivalintaan. Myös toisen kotimaisen kielen opetusta käsitteleviä hankkeita pidettiin merkittävänä.

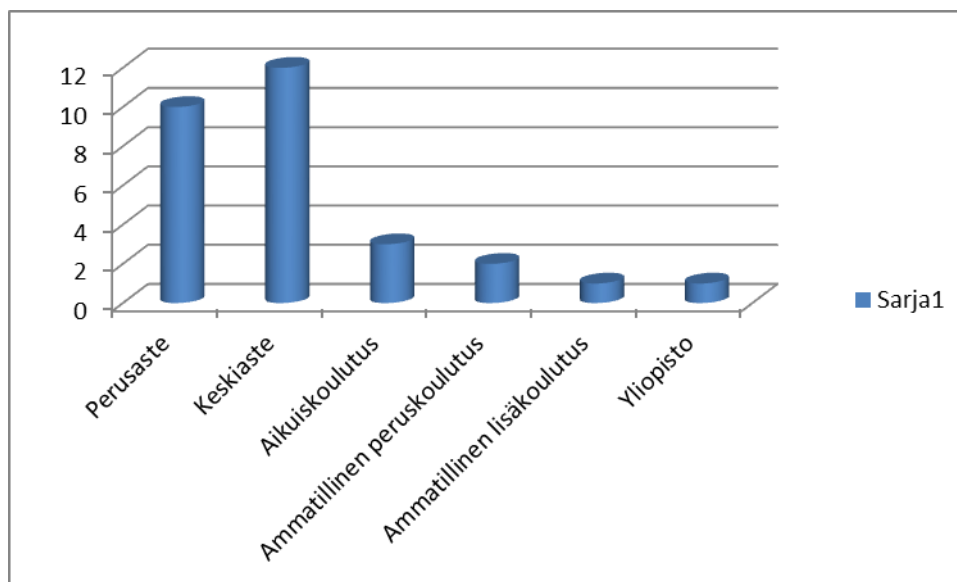
Vuoden 2012 laatuleiman hakukierros käynnistettiin maaliskuussa. Syksyn aikana uudet hankkeet esiteltiin, ja kutsuttiin Helsingissä pidettävään seremoniaan.

Valintakriteerit ovat opetushallituksen asettamat. Kriteerit vastaavat Euroopan komission suosituksia ja odotuksia. Valintakriteerien mukaan palkittavalla hankkeella tulee olla seuraavat ominaisuudet: kokonaisvaltainen lähestymistapa, todettu parannus vieraiden kielten opettamisessa ja oppimisessa, opiskelijoiden sekä opettajien motivoiminen, uudenlaisten lähestymistapojen soveltaminen kieltenoppimiseen, hanke tukee Euroopan kielellistä monimuotoisuutta ja se on inspiraationlähde muille hankkeille.

5 Kielten opetuksen eurooppalaisen laatuleiman myöntäminen

Ensimmäisten 12 vuoden aikana (1999-2011) 28 suomalaiselle projektille on myönnetty kielten opetuksen laatuleima. Kirjoittajan keräämä tilastotieto tarjoaa synteettisen kuvan joistakin laatuleimaan liittyvistä olennaisista ominaisuuksista: koulutussektori, teema, kohdekielet.

Palkitut hankkeet koulutussektoreittain:

Lähde: Euroopan komissio, Languages (<http://ec.europa.eu/education/language/label/index.cfm>)

Niiden 12 vuoden aikana, jolloin laatuleima on Suomessa myönnetty, suurin osa palkituista hankkeista on ollut keskiasteen (12) tai perusasteen (10) koulutuksen piiristä. Kolme hanketta (3) on liittynyt aikuiskoulutukseen ja yksi ammatilliseen peruskoulutukseen, yksi ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä yksi yliopistosektoriin.

Tämän kuvaajan mukaan pääkielet laatuleima-hankkeissa olivat ruotsin kieli (esiintyi 17 hankkeessa), englanti (16 hankkeessa), saksa (13 hankkeessa) ja ranska (12 hankkeessa). Viisi hanketta keskittyi suomen kieleen.

6 Suomen NELLIP- työryhmän suorittama arviointi

NELLIP (eng. *Network of European Language Labelled Initiatives and Projects*) on Euroopan unionin kielten oppimisen poikittaisohjelmaan kuuluva hanke. Sen tarkoituksena on korostaa laatua kielten oppimisessa käyttämällä eurooppalaisen laatuleiman myöntämisessä käytettäviä laatukriteerejä. Hankkeen tavoitteena on merkittävä vaikuttaminen eurooppalaisten kielten oppimisen hankkeiden edistämiseen Euroopassa. NELLIP-hankkeeseen kuuluu monia Euroopan maita kattava yhteistyökumppaneiden verkosto.

Eurooppalainen kielten opetuksen laatuleima on tärkeä väline kielten oppimisen hankkeiden arvioimisessa ja palkitsemisessa kansallisella tasolla. Laatuleiman tarkoitus on osaltaan vaikuttaa Euroopan komission kielten oppimisen nykyisten prioriteettien toteutumiseen.

Eurooppalainen kielipolitiikka tähtää kielellisen monimuotoisuuden suojelemiseen ja kielitaidon edistämiseen. Viimeisimpiä kielten oppimista käsitteleviä avaintekstejä ovat *Key data on Teaching languages at School in Europe (2012)*, *First European Survey on Language Competences (2012)*, *Europeans and their languages (2012)*, *The Council's Conclusions on Language Competences to Enhance Mobility (2011)*, *Languages for Jobs, providing multilingual communication skills for the labor market (2011)*, *Strategic framework for cooperation on education and training (2009)*, *EU strategy for multilingualism (2008)*, *Multilingualism: an asset for Europe and a shared commitment (2008)*, *Inventory of EU actions in the field of multilingualism (2008)*, *Online consultation on multilingualism (2007)*, *New framework strategy for multilingualism (2005)*. Näiden dokumenttien avulla on mahdollista ymmärtää Euroopan komission nykyiset, kielten oppimista koskevat kielipoliittiset painopisteet. Viimeisimmät julkaisut esiteltiin yleisölle Monikielisyys Euroopassa -konferenssissa Limassolissa syyskuussa 2012 (Multilingualism in Europe).

Kielten oppimisen tärkeimmät nykyiset näkökulmat ovat:

- Laadun parantaminen kielten oppimisessa
- Kielten opettamisen laadun arviointi
- Opettajakoulutus
- Kielten oppimisen ja opettamisen uudet lähestymistavat
- Liikkuvuuden tukeminen osana kielen oppimista
- Monikielisyden edistäminen
- Erityisalojen kieltenopetus
- Kielten opetuksen menetelmien todentaminen
- Epävirallisen oppimisen sekä arkioppimisen kautta hankitun kielitaidon todentaminen ja tunnistus
- Eurooppalaisen kielten oppimisen, arvioinnin ja opettamisen viitekehysten (CEFR) käyttöönotto
- Ammatillisen koulutuksen ja Eurooppalaisen viitekehysten yhteyksien edistäminen
- Harvinaisempien kielten opiskelun edistäminen

Yhdistämällä kielten opetuksen laatuleiman myöntämisen kriteerit sekä Euroopan komission tärkeimmät kielten oppimisen painopisteet (mainittu yllä), suomalainen NELLIP-työryhmä valitsi 22 tapaustutkimusta jotka parhaiten edustavat innovatiivista lähestymistapaa tai kestäviä tuloksia. Koska Suomessa oli vuoden 2011 lopussa ainoastaan 28 palkittua hanketta, kohtasi työryhmä joitakin ongelmia etsiessään kuhunkin hankkeeseen liittyviä yhteyshenkilöitä. Opetushallituksen eurooppalaisesta laatuleimasta vastaava henkilöstö tarjosi työryhmälle tietoa valintaprosessista sekä vuosittaisten palkintojen kriteereistä. Joskus

lisäinformaatiota löytyi Internetistä tai koulutusorganisaation kotisivuilta, ja joissain tapauksissa oli myös mahdollista toteuttaa haastatteluja ja yksityiskohtaisempia kuvauksia. Työryhmä haluaisi kuitenkin muistuttaa, että on tärkeää integroida projektiin liittyvät aktiviteetit opetuslaitoksen jokapäiväiseen työhön ja opetukseen ja tehdä ne näkyviksi.

Mainituista kielten oppimisen näkökulmista kansalliset viranomaistahot tapaustutkimuksia valitessaan viittaavat erityisesti seuraaviin näkökulmiin: kielten oppimisen ja opettamisen uudet lähestymistavat, kielitarjonnan monipuolisuus, vähemmistökielet sekä ruotsin kielen opetuksen edistäminen. Toiminta on myös Euroopan komission määrittelemien vuosittaisten painopisteiden mukaista, erityisesti vuoden 2012 painopisteet huomioon ottaen.

NELLIP-työryhmä tunnisti palkituista hankkeista neljä eri koulutussektoria:

- Esi-, perus- ja keskiasteen koulutus
- Korkea-asteen koulutus
- Aikuiskoulutus
- Ammattikoulutus

Tämän luokittelun mukaan suurin määrä palkituista hankkeista liittyy esi-, perus- ja keskiasteen muodostamaan sektoriin. Muihin sektoreihin liittyviä hankkeita oli Suomessa vain muutama.

Neljä kieltä nousee selvästi esille suomalaisilla hankkeissa: ruotsi, englanti, saksa ja ranska ovat yleisimmät kohdekielet. Venäjä, italia ja espanja seuraavat perässä. Huomionarvoista on, että hämmästyttävän harva hanke keskittyi suomen kieleen (suomi toisena kielenä). Ruotsin kieleen keskittyviä hankkeita oli palkittujen hankkeiden määrässä mitattuna eniten, mikä sopii hyvin yhteen opetushallituksen kansallisten suositusten kanssa.

7 NELLIP- työryhmän arvio eurooppalaisen laatuleiman vaikutuksesta ja hyödyntämisestä

7.1 Vaikutus

Tapaustutkimuksia analysoimalla selvitettiin mm. hanketoimijoiden motivaatiota eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleiman hakemiseen. Useimpien hankkeiden vetäjät päättivät hakea eurooppalaista laatuleimaa mm. seuraavista syistä:

- Tiedottaminen projektin teemasta sekä tuloksista, joita pidettiin tärkeinä ja merkityksellisinä
- Hyvän toimintamallin jakaminen
- Projektin erilaisiin kohderyhmiin kohdistuvan vaikutuksen esittely
- Kansallisen ja eurooppalaisen tunnustuksen saaminen tuloksille
- Tiedotusstrategioiden toteuttaminen kansallisessa verkostossa
- Menestyksekkäiden opetusmetodioiden ja –materiaalien sekä hyvien oppimistuloksien levittäminen
- Hankkeen laajemman näkyvyyden varmistaminen
- Monikulttuuristen lähestymistapojen edistäminen
- Työhön liittyvän kielen oppimisen edistäminen
- Projektin aktiviteettien ja tulosten laajentaminen uusille alueille tai verkostoihin

Palkittujen hankkeiden vastuuhenkilöitä pyydettiin myös analysoimaan eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleiman vaikutusta palkittuihin hankkeisiin.

Laatuleima vahvisti projektiryhmän tunnetta siitä, että he tekivät oikeita asioita. Monien hankkeiden opettajat olivat olleet aktiivisia muissakin projekti- ja kehitystoissa, ja laatuleima oli tunnustus heidän työstään. Se vaikutti motivaatioon sekä oman työn sisällön ymmärtämiseen projektin toimijoiden keskuudessa.

Kommunikaation ja yhteistyön merkitys vahvistui. Nähtiin kiinnostusta projektin aktiviteetteja ja tuloksia kohtaan muiden opettajien suunnasta sekä muiden opettavien aineiden kautta. Aktiivinen kehitys- ja yhteistyö eri opettajien ja muiden toimijoiden välillä alkoi.

Tärkeää oli myös, että laatuleima, ja siten myös hanketta varten tehty työ, huomattiin paikallisesti. Monissa tapauksissa kutsut tulla esittelemään hanketta sekä kutsut tapahtumiin lisääntyivät merkittävästi.

Laatuleiman saaminen voi myös auttaa hankkeiden koordinaattoreita löytämään uusia yhteistyökumppaneita paitsi Suomesta myös muista Euroopan maista. Laatuleima on edistänyt kansainvälistä kiinnostusta hankkeita kohtaan, mikä puolestaan on vahvistanut projektien koordinaattoreiden ja ryhmien aikomusta laajentaa toimintaa suuremmalle alueelle.

Voidaan siis sanoa, että saadessaan eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleiman, hankkeet ovat saaneet lisää arvostusta, yleensä kansallisella tasolla, mutta joskus jopa kansainvälisesti. Laatuleimalla on ollut erityinen vaikutus projektin jäsenten sekä opettajien motivaatioon, ja he ovat päässeet levittämään parhaita käytäntöjä ja tuloksia laajemmalle yleisölle.

On kuitenkin erilaisia tapoja hyödyntää laatuleiman hankkeille tuomia etuja ja julkisuutta. Joillekin projekteille hyvin tehdyn työn ja mielenkiintoisten tulosten tunnustaminen on riittänyt, kun taas toiset laitokset ovat aloittaneet uusia yhteistyön muotoja ja verkostoja sekä Suomessa että ulkomailla laatuleima-palkinnon jälkeen.

7.2 Hyödyntäminen

Useimmat projektikoordinaattorit tuottivat paikallisen lehdistötiedotteen tai kirjoittivat artikkelin paikallislehteen tai ammattilehteen. Jotkut promoottorit myös järjestivät ja osallistuivat erityisiin seminaareihin ja konferensseihin kertoakseen projektista ja sille myönnetystä laatuleimasta. Moni promoottori sai kutsuja kielten opettamiseen liittyviin tapahtumiin ja konferensseihin, jotka olivat hyviä mahdollisuuksia projektin ja sen tulosten esittelemiseksi. Kielitivolihanke, joka palkittiin vuonna 2011, kutsuttiin myös Monikielisyys Euroopassa -konferenssiin joka pidettiin Limassolissa syyskuussa 2012. Joidenkin hankkeiden koordinaattorit arvostivat myös NELLIP- työryhmän yhteydenottoa ja haastattelua. Joissakin tapauksissa projektin toiminta saattoi jatkua joko samojen tai uusien kumppaneiden kanssa. Opetushallitus on tarjonnut mahdollisuuksia opettajille ja projektitiimeille kertoa kokemuksistaan ja esitellä projektin tulokset seminaareissa ja muissa tapahtumissa. Intressiryhmille on tiedotettu aktiivisemmin tiettyjen hankkeiden tarjoamista mahdollisuuksista. Hyvät tulokset ovat myös toimineet esikuvana muulle koulutukselle sekä muille kielten opetuksen toimille.

8 Parhaat käytännöt

Kaikista palkituista suomalaisista projekteista neljä on valittu Nellip- hankkeessa parhaan käytännön projektiksi. Kun suunnitellaan ja kehitetään tulevia kielen oppimisen hankkeita, jotka täyttävät laatuleiman hakuvaatimukset, näitä parhaan käytännön projekteja voidaan käyttää esimerkkeinä ja vertailukohteina. Kaikki hankkeet ovat yhä käynnissä olevia, erilailla rahoitettuja projekteja. Jotkut oppilaitokset ovat integroineet metodit ja tulokset osaksi jokapäiväistä koulutustoimintaansa ja jotkut ovat hakeneet kansallista tai eurooppalaista rahoitusta jatkokehitykseen.

Parhaan käytännön projektit eivät vain täytä eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleiman laatuksiteerejä, vaan ovat erikoislaatuisia mm. seuraavilla tavoilla: ne huomioivat onnistuneesti tietyn kohderyhmän tarpeet (esim. maahanmuuttajat työelämässä), laatuksiteerien huomiointi (esim. tarjottavien kielten monipuolisuus), saavutettujen tulosten taso (esim. kiinan kielen opetus), projektin kestävyys (verkko-

opetusmateriaalit sekä uudet materiaalit uusille kielille ja sektoreille), omaperäisyys ja innovatiivisuus, projektin siirrettävyys.

Laatupalkittujen projektien yksityiskohtainen analyysi korostaa, että eurooppalaisen laatuleiman saamisen merkitys kielen opetuksen hankkeille liittyy kahteen asiaan: ensinnäkin, se on lisännyt projektien näkyvyyttä, ja toiseksi, se on vahvistanut projektin tekijöiden motivaatiota tuomalla heillä tunnustusta onnistuneesta työstä.

9 Suositukset

Laatuleimalla palkittujen suomalaisten hankkeiden projektivastaavilta pyydettiin suosituksia tulevaisuudessa laatuleimaa hakeville tahoille. Samalla heitä pyydettiin antamaan palautetta opetushallitukselle laatuleima-prosessista.

Suomalaisten hankkeiden koordinaattorien mielestä yksi tärkeimmistä asioista laadukkaassa projektissa on selkeä kuva projektin tarpeellisuudesta siinä vaiheessa kun rahoitusta ja työtä suunnitellaan. Tarveanalyysi tulisi tehdä yhdessä projektihallinnon ja toimijoiden / kohderyhmän kanssa, ja sen tulisi liittyä paikallisstrategioihin. Ei pidä vain reagoida vaan myös ennakoida yhteisön eri jäsenten tarpeita. Projektin suunnittelu ja laadukas toteutus onnistuu yleensä vain, jos sillä on oppilaitoksen johdon täysi tuki ja ymmärrys. Koulutusyksiköiden sisäinen joustavuus sekä eri alueiden laaja yhteistyö on välttämätöntä.

Myös projektin työryhmä tulisi nimetä jo aikaisessa vaiheessa, jotta projekti saataisiin käyntiin mahdollisimman nopeasti. Lisähyötyä saa, jos löytää oppilaitoksen opettajista joukon, joka innostuneesti tekee työtä projektin eteen. Suunnitteluun voi mennä tunteja myös työpäivän jälkeen, joten tarvitaan kiinnostusta, intoa ja valmiutta käyttää siihen aikaa varsinaisen päivätyön lisäksi. On suositeltavaa käyttää myös aikaa siihen, että etsii kehitystyöhön aidosti sitoutuvat ihmiset. Lisäksi tarvitaan myös konkreettisia resursseja (eli aikaa ja rahaa) jotka on varattu projektia varten.

Projektin toimintasuunnitelmaa varten olisi hyvä kehittää myös markkinointistrategia siitä, kuinka projektin tavoitteiden tärkeys kohderyhmille tuodaan esille. Projektin tavoitteita tukeva verkosto on tärkeä. Vahva yhteistyö ja selkeä työnjako edesauttavat työn etenemistä. On tärkeää, että projektin toimijat tuntevat olevansa osa toimintaa; jokaisella on selkeä rooli tehtävien suorittamisessa. Läheiset kontaktit johdon kanssa ovat myös ratkaisevan tärkeitä. Hyvä projekti palvelee laajaa kohderyhmää ja tuottaa kestäviä tuloksia jotka jatkuvat myös projektin loputtua.

Laajennus- ja toteutussuunnitelma tulisi tehdä heti projektin alussa: kuinka projektin tulokset integroidaan osaksi oppilaitoksen jokapäiväistä toimintaa? Kuinka projekti voi olla hyödyllinen myös muille tahoille, kuinka tiedottaa heille tuloksista ja seurauksista?

Projektikoordinaattorit toivoivat myös pysyvää, ajan tasalla olevaa internetsivua, jotta laatuleimalla palkittuja hankkeista voitaisiin tiedottaa tehokkaasti.

10 Loppupäätelmät

Valikoitujen suomalaisten projektien ja tapaustutkimusten analyysi osoittaa, että useimmat projektikoordinaattorit päättivät hakea eurooppalaista laatuleimaa saadakseen virallisen tunnustuksen työstään ja saavutetuista tuloksista. Tämä on johtanut opettajien lisääntyneeseen motivaatioon ja vakaumukseen siitä, että he tekevät oikeita asioita. Asia korostuu joissakin tapauksissa esimerkiksi niin, että opettajat ovat vapaaehtoisesti käyttäneet ylimääräisiä tunteja kehitystyöhön ja kokeiluun. Muut syyt liittyvät halukkuuteen levittää projektin tuloksia ja innovatiivisia lähestymistapoja sekä jakaa kokemuksia.

Eurooppalainen kielten opetuksen laatuleima on lisännyt palkittujen hankkeiden näkyvyyttä, tarjonnut uusia mahdollisuuksia tulosten ja seurausten esittelemiseen sekä yhteistyökumppaneiden ja verkostojen etsimiseen tulevaa yhteistyötä varten.

Laatuleima-prosessin haasteet liittyvät pääosin hakuprosessiin. Suomessa ei ole paljon laatuleiman hakijoita, ja jotkut koulutussektorit ovat vähemmän aktiivisia hakijoita kuin toiset. Onnistuneita kieliprojekteja ei esitellä laajalle yleisölle ja projekteissa kehitetyt parhaimmat käytännöt hyödyntävät vain pieni projektiimi tai yhteistyökumppanit. Tärkeintä olisi rohkaista useampia toimijoita jakamaan tuloksia ja käytäntöjä muiden kanssa ja siten ehkä saamaan myös uusia yhteistyökumppaneita ja uusia keinoja kehittää kielten opettamisen ja oppimisen menetelmiä.

11 Kiitokset

Kirjoittajat haluavat kiittää avusta Anu Halvaria ja Paula Mattilaa, jotka osallistuivat raportin kirjoittamiseen antamalla tietoa sekä palautetta. He vastaavat eurooppalaisen kielten opetuksen laatuleiman prosessista Suomessa opetushallituksessa.